

ponketarik izan dezakeen bitartean, euskararen gaurko hondamendia etorkizunak ez duela erremediatuko. Zergatik, orduan, erabaki ezin hori?

Aurten 14 urte etorriko dira batasunari buruz Arantzazun Euskaltzaindiak erabaki haiek hartu zituela. 4 urte izango dira Bergarako Euskaltzaindiaren Biltzarrak hamar urteko bidea aztertu zuela. Ez ote dago nahikoa argi euskal munduko indar sozialen dinamikak nora jotzen duen?

Ulertzen hasita dena uler daiteke. Euskararen ortografiaz oraindik bat ez datorren alderdia, nola izango da, bada, hizkuntzaren politika orokorra urratzeko gauza? PNVk bere baitan problemak baditu konpon ditzala. Baina PNV ez dago Euskal Herriarekin berdintzerik. Eta Euskal Herria ezin daiteke egon bere Gobernuari hizkuntz politika urgentea esijitu gabe.

Otsailak 25 jaio den Batzorde Aholkuemaileak orain baino lehen sortu behar zuen. Erabakita ez bada ere, gutxienik argituta egongo ziren hainbat arazo: zeintzu diren helburuak, zein bideak; zein diren arazo metodologikoak eta zein pedagogikoak, Euskal Herriak bere hizkuntza nazionalari eutsi diezaion.

Horixe egin ez delako uler daiteke *Euskaltzaindiari epaiketa* bezalako panfleto lotsagarria, Eusko Alderdi Jeltzaleko abertzaleei eskainia gainera, ateratzea: ez hanka eta ez buru; irudimenik gaisoenak ere nekez asmatuko lituzkeen aleak jaurtiz; arazo linguistiko, metodologiko, ortografiko, soziolinguistiko, pedagogiko, intentzio politiko eta teologiko, dena zaku berean nahasiaz. Eta hori hamar urteko atzerapenarekin; orduan mundu guztia nazkatzeraino esandakoak errepikatuz. Halako lan triste baten aurkezpenaren albisteak *Deia*-ren lehen orrialdea merezi zuela ikusteak ere ematen du zer pentsaturik.

Batzorde Aholkuemaile delako horrek ez omen du erabakimenik izango. Aholkuak aholku, eta erabakiak erabaki, euskarari buruzko politika orokor garbia bideratzen lagunduko ahal dio. Ezin da gehiago zain egon...! ■ *Manolo Pagola*.

Bulgaria, XIII. mendeurrena dela-eta

Gure artean sobera aipatu ez den mendeurrena ospatzen ari da Bulgaria aurten: Bulgariako nazioak bere lehenengo Estatuaren sorrera ospatzen du hilabete hauetan (681-1981). Asparuh Kan-ak sortu zuen Estatu hura.

Ospakizun hau tartean dela, hainbat ekintza kultural bulztatu nahi izan du Bulgariak, eta, beste batzuren artean filme historikoak egin dira, herri honen historia nazionala eta so-

ziala azalduz (e. b., Bardem espainolak Dimitrov-i (1882-1949) buruzko filmea gidatu du). Baina, ospakizun hori aitzakitzat harturik, nazio honen hizkuntzaren historia apur bat gogoratu nahi nuke.

Eslaboak VI-VII. mendeetan lekutu ziren Balkanetako Penintsularen Ekialdean eta, han lehenagotiko trazarrekin nahasturik, gaurregun bulgariarra bezala ezagutzen dugun herriaren giza-oinarriak ezarri zituzten: proto-bulgariarrok sortu zuten Estatu berria 681ean. Berehalako mendeetan nazio-batasuna sendotuz joan zen, argialdi eta gaualdi luze eta eder edo latzen ondoren; XIX. mendean berriz ere independentzia osoa lortu arte, Inperio Otomanaren menpean bost gizaldi sofrutura (1396-1878). Herri honen historian hizkuntzak eta idazkerak berak ere garrantzirik handiena izan du.

Bulgaria, hizkuntza, hego-eslaboa da, serbokroaziera bezala, eta Bulgarian ez-ekik Grezian, Errumanian eta Soviet Batasunean ere baditu mintzatzaileak: gaurregun zortzi bat milioi dira, gutxi gorabehera. Hizkuntza honen historia honela epekatu chi da: Bulgaria zaharra (IX-XI. mendeak), Erdialdiko Bulgaria (XIII-XVI. mendeak), Bulgaria Modernoa (XVI-XX. mendeak). San Klementeri esker bilakatu zen literatur hizkuntza Bulgariako Mazedonian. Klemente hau Ziril eta Metodio misiolarien ikaslea zen. Hauen ekintza kulturala gogoratu nahi dut orain.

Julia Kristeva-k idatzi berri duenez (*Le Monde*, 9-sept.-1981), Ziril eta Metodiodi «betekizunik funtsezkoena eman zuten Hego eta Ekialdeko eslaboen nortasun nazionala mamitu eta sendotzeko», herri haien hizkuntzei alfabeto egin bat ematean. «Fenomeno bakarra Erdi Aroko historian». Gertakari horrek sakanagoko arazoak dakarzkigu egun argitara, gaurko gaurkoak eta bihiak: nazioen, Estatuaren eta kulturaren arteko harremanen arazoak.

Arruntki *idazkera ziriliko* bezala aitortu ohi dena gaurko errusiararena eta bulgariararena ez izanarren (egiaz eta benetan *glagolikoa* baita haiena), Ziril eta Metodiodi beste arrazoiengatik ere joan-etorririk handiena izan dute Europako Ekialdearen kulturaren. Bizantzioren funtzionari bezala bidalitako haiek, azkenik, herri eslaboen kontzientziaren zuzpertzaille bilakatu ziren, Bulgariako lehen inperioari (814-1018) bere zimentarri kulturalak emanez.

864ean onartu zuen ofizialki Bulgariak kristautasuna (Boris I., 852-889) eta kristaungintzaren lana finkatzeko berehalak ekin zitzaion hizkuntza nazionalaren trebatzeari. Ziril-ek berak eta beronen ikasleek itzulpen-lan gaitza egin zuten: garai haietan, «hirueletasuna»ren ideia nagusi zelarrik (*hebraiera*=Biblia; *greziera*=Biblia eta Bizantzio; *latina*=Mendebaldea eta Erroma),

ez zen erraza jokaera berriak ezarri nahi zuen kultur politika hautatzea. Hala ere, kultur gidari berriek bortizki bultzatu zuten egitasmoa, behar izan zenean (867) Erroman ere beren tesi nazionala defendatuz. Literatur tresna bihurtuko da, beraz, bulgariara, azken finean Estatu finkatu berriaren kultura egin dezan: 893ko Kontzilioan idazkera eslaboa ofizialtzat emango du Simeonek (893-927). Greziera eta latinarekin parekatu gertzen da proto-bulgariara, Estatuaren eta Eliza nazionalaren eskuetan Bulgariaren herrigintzaren fagoretan. Horrela kulturak eta hizkuntzak, alfabeto eta idazkera baten bidez lagundu zioten ez Bulgariako herriaren nortasunari bakarrik, baita geroago Errusiari berari ere. ■ *Joseba Intxausti.*

«Bizkaya por su independencia»

Lau gudu eginik ditugu bizkaitarrok geure nortasuna zaintzarren, geure independentzia. «Cuatro glorias patrias»: Arri-gorriagakoa, Gordexolakoa, Otxandiokoa, Mungiakoa. Gaur ere gure nortasuna arriskuan dago: bostgarrena egin behar dugu orain, Lakuakoa, Gasteizko Lakuakoa. Indar zentralistaren aurka, Eusko Jaurlearitzaaren kontra. Nola onar gu Jaurerri ginean, Gaztelari saldu zitzaizkion probintzianoen eta arabarren parean —eta ia azpitik— egotea gaur?

Garbi dago: Bizkaiaren nortasuna zaintzeko, independentzia beste biderik ez dugu. «Bizkaya por su independencia». *Sabin* bat bizkaitarrek *egindako* guduez ari baten, beste SABIN hau *eginbeharrekoaz* ari da:

«(...) *Bizkaia* leenago be *Jaurerria* izan zan, eta probintzianoak eta arabarrak Gaztelari euren buruak eskeini eutsezan garaietan be, geure nortasuna zaintzen jarraitu genduan. Bizkaiko nortasuna zaintzeko, eta *bizkaiera geure nortasunaren atalik nagusienetarikoa* dogu, *bide bakar* bat gelditzen jaku: *Bizkaiak Eusko Jaurlearitza* urten eta bertoko *premineri bere eskuarteaz lagundu* da-giola. Bizkaitarrok, *euskerearen onerako, independentzia* eskatu bear ote dogu ba?»

Deia-n, «Igandero-Deia» orriko «Bizkaitarrok bizkaieraz (VI)» sailean SABIN delakoak orain dela gutxi, idatzi ditu hitz aber-tzale eta euskaltzale hauek.

Uste baino ere «independentista» gehiago dugula, gero, in-guruan! Bizkaitarrok orain, oraintsu arabarrak (Gebara buru dela), eta aspaldidanik nafarrak. Ikusten nago, martxa honetan Gipuzkoa bakarrik izango da Euskadi. Eta berau ere ez pro-blemarik gabe, zeren eta Bizkaiaren independentzia «euskerearen